

СОЦІАЛЬНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО : СУТНІСТЬ ТА ЕТАПИ СТАНОВЛЕННЯ

ЧЖАН ЦУН, аспірант

*Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова, Україна*

Соціальне підприємництво виникло порівняно недавно, його становлення почалося після кризи 20-30-х рр., коли зросла необхідність стабілізації економіки ряду держав Європи та США шляхом зниження розміру федерального уряду та скорочення його бюджету. Відповідальність за багато соціальних послуг тим самим була перекладена на регіони, при цьому численні НКО втратили своє головне джерело фінансування, і в умовах попиту, що зріс, на їх послуги виявилися змушені шукати заробіток. Це призвело до створення нестандартних організацій – соціальних підприємств.

Відправною точкою став небажаний соціальний порядок, що утворився, коли стійкі проблеми «соціального порядку», такі як застійне безробіття, соціальна виключність інвалідів, екологічні проблеми, не знаходять рішення ні в приватному секторі, ні в державних структурах. Розглянемо основні етапи його становлення.

Етап 1. На початку XIX ст. перші організації, що перетворюють соціальне життя, знаходилися серед церков і пов'язаних з ними груп, фермерських організацій, торгових асоціацій, професійних товариств, громадських організацій, а також всіляких клубів, які мали слабкий вплив на загальний економічний розвиток.

Етап 2. Кінець XIX – до 20-30-х років. XX ст. Початок економічної кооперації та звернення до питань соціалізації економіки. Організації мають індивідуальний характер. Самі засновники здійснюють управління з метою вирішення своїх соціальних проблем.

Етап 3. 30-ті – 80-ті рр. XX ст. Відзначається загальним усвідомленням суспільних вад існуючих систем. Розвитком ДПП та появою сучасних соціальних організацій на базі місцевих спільнот.

Першою знаковою особистістю, яка пропагує ідеї соціального підприємництва на рівні держави, можна вважати Майкла Янга. У 1954 році він створив Інститут вивчення співтовариств, основною метою якого була підтримка соціальних організацій та соціальних ініціатив. Ще одним відомим дослідником даної проблематики є родоначальник теорії соціальної відповідальності бізнесу, лауреат Нобелівської премії миру Мухаммад Юнус. 1976 року в Бангладеш він заснував Grameen Bank, який надавав мікрокредити бідним громадянам для досягнення економічної самодостатності через самозайнятність. Ця модель надалі була впроваджена у 58 країнах світу.

Етап 4. З 80-х років. XX ст. Характеризується зростанням некомерційних організацій, виникненням нового третього сектора економіки – цивільного, юридичним закріпленням діяльності соціальних підприємців.

Соціальне підприємництво – порівняно новий вид підприємницької діяльності. Від комерційної діяльності воно відрізняється орієнтацією на соціальні зміни і вирішенням конкретної соціальної проблеми, більшість прибутку прямує в розвитку підприємства, від некомерційної – бізнес-комерційним характером своєї діяльності.

До основних характеристик соціальних підприємств можна віднести наступні. По-перше, соціальне підприємництво може здійснюватися комерційними та НКО. По-друге, це економічна діяльність, яка генерує більшу частину своїх доходів за рахунок продажу власних товарів та послуг. По-третє, мета діяльності підприємства – це вирішення чи пом'якшення соціальних та екологічних проблем. По-четверте, для досягнення цих цілей підприємство реінвестує більшу частину свого прибутку назад у своє підприємство або на підтримку громадських ініціатив та організацій. Крім того, для такого підприємства характерна прозорість операцій та звітність щодо впливу наданого соціального ефекту.

Соціальне підприємництвом можна визначити як економічну діяльність, ініційовану для вирішення соціальної або екологічної проблеми, що характеризується фінансовою життєздатністю, реінвестицією коштів, використанням незатребуваних раніше ресурсів, переслідує зміни у житті суспільства.